

СПОРТ
Гадсаькхах тӀаьскаш
детташ турнир
дӀайихьар республике

16

ЮКЪАРЛО
ГӀалгӀайче, цаӀ дола,
предпринимателий
бокьонаш лораяра ди
дӀахьоргда

11

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГӀАЛГӀАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№27 (12554)
Аьгинга бутт,
21 ди, 2022 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
бекарга бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Знак почета»
яха орден
еннай

12+

НАВКЪАШ
«Кхераме доаца дика
навкъаш» яхача,
къаман проекта,
хьалхарча моттиге отг
вай республика

4

ЮРТБОАХАМ
Хьайбаш фашкаргех
лораду болх дӀахьош
латт МагӀалбике

6

ИАЪДАЛ
ХӀама йохкаш болх
берий хьал тошкаш
хилар, МагӀалбикера
налогови служба

7

ЭКОЛОГИ
Галамах йолча
министраства,
кердадарашца, тоадеш
латт шоай гӀулакх

8

ПРОЕКТ
Проекта турпалхой -
къаман вахаре дакъа
доккха лаьца нах

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Халкъяна кхоане

Тоаеш латта ишколалаш, дешара шу
долалуча дийнахьа, кийча хила еза

2

Керттера даар

Кхашкара ялат
чуэцаш ба болхлой

2

Тока аьрсаьргаш долха доазув цѐнде арабаьннаб болхлой

Гаьлаханаькъан Адам

«Котиева-Первомайская» оала тока аьрсаьргаш долха доазув, новкъарле еча хѐмаех цѐнде арабаьннаб болхлой. 2022-2023-ча шерашка, гуйран-ѐан кийчо еш дѐадахьа дезача белхах ба, тахан дѐаболабаь къахьегам. Галашка, Мужиче, Оалкама, Даьттаге — бахача, 11,2 эзар болча наха свет лоаттаю лини я из. Тока аьрсаьргаша чулоаца моттиг 20 километрага кхоачаш я.

Тока аьрсаьргаш долха доазув цѐнде арабаьннаб болхлой

«Котиева-Первомайская» оала тока аьрсаьргаш долха доазув, новкъарле еча хѐмаех цѐнде арабаьннаб болхлой. 2022-2023-ча шерашка, гуйран-ѐан кийчо еш дѐадахьа дезача белхах ба, тахан дѐаболабаь къахьегам. Галашка, Мужиче, Оалкама, Даьттаге — бахача, 11,2 эзар болча наха свет лоаттаю лини я из. Тока аьрсаьргаша чулоаца моттиг 20 километрага кхоачаш я.

Болхлошта дагадоаллар да, хьун лакхе гѐлла ток йода доазув. «Свет хьате-ла моттигаш. ший доагѐаш дола доал деш лелае еза. Тахан, эггара хьалхарча юхьанца де дезача белхах да, тока аьрсаьргаш долха моттигаш, царна новкъарле еча гаьнех цѐньяр.

Хала цѐнье езарех я, Котиева-Первомайская оала тока моттиг. Масахана беча гѐахьожамо, ший боагѐача боараме свет лоаттайт наха», — аьлар «Ингушэ-нерго» филиала кулгалде-ча Гоандлой Ислама. Шоай ханнахьа гаьнаш дѐахедаеш ца хилча, цѐи ялар кхерам болаш хул. Цул совѐга, геттара чѐоагѐа мух баьнна хатар хуле, тока аьрсаьргаш тѐа гаьнаш ѐотѐагар кхерам ба.

Дѐа-хьа яха тьовронаш дерзанча аьрсаьргех хьек-халуш ток чуувзаш латташ хул. Дога, лоа долча хана, геттара кхераме да из гѐулакх. Тахан, уж тьоврош дѐатедаш, 1,5 км доазув цѐндаьд болхлоша. Ер бутт йисте балалехьа, чакхбала безаш ба из болх.

Тоаеш латта ишколаш, дешара шу долалуча дийнахьа, кийча хила еза

Султыгнаькъан Йоакьап

Тоаеш латта еррига ишколаш, дешара шу долалуча дийнахьа, деррига балхаш йисте даьнна кийча хила еза аьлар, Келматанаькъан Махьмуд-ѐаьлас.

Дѐахьош латтача белхага хьежа, из къамаьл дир Мехдас подрядчикашка. Цох лаьца язду цо ший Телеграмм-канале. «Магѐалбикера 1967-ча шера етта ишкол тоацайича яргѐоацаш яр, хѐаьта вож кхо ишкол тоае езаш хилар бахьан, уж хьалъеш баьхкараша шоай

болх боагѐача боараме, бектокхаме дѐачакхцабаккхар да. «Декор» яхача кхуврча етгача, Заьзгакьонгий-Коарча, ишкола хьал геттара во да. Хьабаь болх цьааккха бекх ца хеташ баьлга гуш да. Ишттача мугѐаре чуйолх 2001-ча шера Назраней, 2002-ча шера Шолжа-пхьей етта ишколаш. Цу ерригача моттигашка, тахан, къахьегаш боахкараш шоай болх лакьача боараме дѐачакхбоахаш къахьегаш бола болхлой ба. Аз баркал оал царна иштта бектокхаме къахьегарах!» — язду Мехдас.

Келматанаькъан Махьмуд-

ѐаьлас керте лаьцар, тахан Кхувш йоагѐача гѐхьено кхедукха низ, берашта лаьрхѐача моттигаш, лакьхуврчашта дѐаѐабахийталга. хача боараме тоаяь хила еза.

Кхашкара ялат чуэцаш ба болхлой

Коазой Мадина

Серго Орджоникидзе цѐрах йола Пѐой-юртара ГУП, ялат чуэца йолаенний. Гектара

тѐара 40-45 центнер ялат гулде лаьрхѐа ба къахьегамхой. Цу гѐулакха араьнна, ма даггара, болх дѐахьош я ши комбайн.

Хьалха царна улув лелаш хинна машенаш, тахан, эшаш хиланзар, хѐана аьлча, комбайнаш шийх йоакх ялат леладу моттигаш. Гулдаь ялат складе

Юдоассаду. 300 га йолча доазон тѐара ялат да, Пѐой-Юртарча наьха, чуэца дезар. Дийнахьа 25 га чулоацаш йола моттиг цьхьалха яккха аьттув боал.

ГІалгІайчен Назрань-шахъара мэре дийцар, лаьтташ хьатІаяздара де дезачох

БІархой Муслим

Укх деношка, Назрань-шахъара администраце хІара кІира дІахьош йола совещани яр, эггара лоархІамерІа дола хаттараш дар дийцараш.

«Кхетаче дІахьоча юкьа

дувца оттадаьдар шахъара бахархоша шой ценош а лаьтта а бокъонах хила дезача бessa хьатІаяздарах лаьца.

Дукха ха йоацаш «за каналом» оалача моттиге дІайихьача рейдови мероприятеша хьагойтар, шой ценош а лаьтта а доагІагІа бessa хьатІаяздаь

нах, чІоагІа кІезига болга. Цо таро халийтац шоаш йоаяьча электроэнергех а, иштта кхьдолча Іаьдала хьалех а йоагІаш йола налог дІачуяла. Цу тайпара налог дІачуялара болх, латта безача боарам тІа латташ ца хилча, федеральни целевой программа юкье ваха таро

хилац», — аьлар «Сердало» гезетага, шахъара администраце пресс-служба.

Шахъара кулгалхочо белгалдир, шой доалахъара боахам е лаьтта дІачІоагІдар дехаш хьатІавенача сага, администраце оагІорахъа, эшаш дола новкьостал хилийта деза аьнна.

ГІалгІайче цІенна квадратни метра мах, массехк, лохагІа ба Москверачул

Султыгнаькъан Йоакъап

Карарча шера, шоллагІа кхь беттага хьежача, Москва столицерачул массехккаса лохагІа ба, цІенна квадратни метра мах. Дукха ха йоацаш РФ гІишлон министрств лаьрхІа чІоагІбир 2022-ча шера шоллагІа квартала квадратни метра мах. Хьалхадоккх, уж маьхаш ховш хул: федеральни бюджетера дІалуш долча ахчах, иштта кьонача говзанчашта, фусамах бехача наха, кьонача Іилманхошта, Чернобыле хиннарашта, кьаьнарча цІеношкара арабонача наха эцача цІеной маьхашка хьажача.

Говзанчаша яхачох, «вахара квадратни метра» мах, массехк, лакхбеннад Россе столице.

Карарча шера, хьалхарча квартале «квadrата» мах, Москве — 152059 сом бар. ШоллагІа квартале — 275023 сом бар.

Белгалду, эггара дарегІа цІеной квадратни метр я, хІанз укх сахьте, ГІалгІайче — 44575 сом квадратни метрах, Кургански областьте из мах — 45 629 сом ба, Кьилбаседа-ХІирииче — 45713 сом ба квадратни метрах.

Цу юкье вторични оалача цІенна квадратни метрах бола мах лаьгІбеннаб, мехка цьаццайолча шахъарашка, хІаьта цьацца кхьйолча шахъарашка из лакхбеннаб.

Говзанчаша оттабеча маьхага хьежача, из гІулакх цьан тайпара чІоагІдала тарлуш да.

ГІалгІайче гІод техар, дас-нанас кхоачашде деза декхараш лерттІа ца леладарах

Іаьлаханакъан Адам

Цьан дезала дас-нанас, шой дезалера декхараш дезача бessa кхоачашдеш ца хилар бахьан долаш, Ілдарха-ГІала кхелетанза барий гІулакха йолча муни-

ципальни комиссе лаьрхІар царна гІод тоха.

Цар укх деношка кхетаче дІайихьар. Еррига а тахкараш цу кхетаче, бархІ административни материал яр.

Ілдарха-ГІала кхелетан-

забарий гІулакха йолча комиссе заседане дакьалоацаш хилар, кхелетанза барашта цар бокъонаш телхаергоацаш тІахьожам лоаттабара йолча урхален викалаш.

Цу тайпара дІайихьача кхетаче, дувца оттадаь-

ча пхе хаттараш, кхоачам боацараш нийсденна хилар хьалхадоккхар. Кхелетанза барех цаІ, из массехк дикагІа оагІорахъа хуцаенна хилар бахьан долаш, учетера Іоаяккхар.

ГалгӀайчен наькъахоша болх сиха бу

Коазой Мадина

Шоай бӀайхача балхадика толамаш даьхача (дӀайхача денга хъежача малха кӀала техникаца болх бе, цул совгӀа бӀайха асфальт юбилла), ГалгӀайчен наькъахоша болх лаьгӀбац. Царна массанахьа а корадухьаде хӀама.

Тахан автодора министерства болхлоша республика а муниципальни а лерхӀам бола наькъаш цендир, гульенна, наькъа такилгаш тӀара а, иштта улошка хьатӀаянна а нухаш дӀайоахаш бола болх дӀабихьар.

Цхьатарра, баьцаш дӀаяьхар массанахьара.

«Тха декхар да — ГалгӀайчен наькъаш цена леладар, наькъа болама кхерамзле хургӀола оагӀув лорабар», — аьлар наькъахоша.

«Кхераме доаца дика наькъаш» яхача, къаман проекта, хьалхарча моттиге отт вай республика

Султыгнаькъан Йоакъап

«Кхераме доаца дика наькъаш» яхача къаман проекте гӀола наькъаш тоадеш дӀабихьача белхах, ерригача Россе регионашта юкье, котало вай республикага кхоач. Хьалхарча моттиге

эттар вай регион укх шера а, язду ший Телеграмм-канале вай Мехкдас Келматанькъан Махьмуд-Ӏаьлас.

Наькъаш тоадарах йолча Министерства 17,3 км йола кхойтта никь тоабаьб, цул совгӀа, меттадоаладаьд шиь

тгий. «НаькӀий хьал тоадар, бахархой лорабарца дувзаденна да. Таханарча дийнахьа, вай республике дукха хул наьха вахар хадаш йола йоккхий авареш, цунга хъежжа, кхераме доацаш, хала доагӀгача боараме тоадаь хила деза вай наькъаш.

ЧӀоагӀа дика хет сона, шоай болх тӀехдика чакхбаккхарал совгӀа, йиллача ханал хьалха вай болхой истебаьнна», — йоах вай Мехкдас. 2019-ча шерагара 2024-гӀа шу чулоацаш, республике тоадедешараш да 150 км кхоачаш дола наькъаш.

Наркотиках базар еш лийначо, шийна доагӀа таӀазар дӀаийцар

Султыгнаькъан Йоакъап

Тропикамиди прегабалини яха наркотик йоккаш ший вахар тоаде ваьллар, Ӏаьдала каравахар. МагӀалбикерча прокуратура техкар, наьха вахар толхадеш рузкъа Ӏоаде ваьллачун гӀулакх.

2020-ча шера, гурахьа, цу ираз дайнача баьре аьттув баьлар, ше волча, телхача сагага 30 грамм Тропикамиди, 14 капсул Прегабалини йохка. Цу шера Пседахе ехкай цо, 5000 эзар сомах 13 капсулах йола наркотик.

Наха юкье зулам доаржадеш, шийх бӀубенна лийнача цун никь, Ӏаьдало бийхкар. Ши шуи пхи бутти доаккхаргда цо набахтен зӀамигача корох арахежаш, ше лелаяьча унзарча базара уйла еш.

Цун доагӀа таӀазар хоржаш судо теркаме лаьцар, цӀагӀа зӀамига пхи бер долаш из хилар. Ше леладаьчун а, бисача дезала а уйла е ха, шортта хургӀа цунга хӀанз.

Шолжа-пхье эггара йоккхагӀа йола паркинг хургья

Бердананькъан Лорс

Шолжа-пхьерча дарбанчен юхе хьаелларгья, эггара йоккхагӀа йола парковоч-

ни зона. Из я Победы, Плиева, Рабочая яха урамаш — вӀашкаотта моттигаш. Из беркате болх дӀахьош ба, пхьешкара моттигаш тоае аьнна

кхеллача, федеральни прогаммашка гӀола.

Таханарча дийнахьа, кӀала цемента кӀийле йойила, кийчо

еш боах болхлой. Мэре аьнначох, цу проекте гӀола, 100 эзар совгӀа парковочни моттигаш нийсье вӀаштӀехьадоал Шолжапхьерча районе.

Вай мехкарча хьехархочо, Ерригача Россе конкурсе, хьалхара меттиг яьккхай

Самиранькъан Элберд

Инаркьерча № 12 йолча ишколе ГалгIай моттеи литературеи хьехаш йолча Кхоартой Iайшета, Ерригача Россе конкурсера, хьалхара меттиг ений вай республика. Цо кхеллад эрсийи, хIара къамайи метташ хьехара дола методически белхаш.

«К истокам народной культуры» яхача номинацех, хьалхара меттиг яьккхай цо. Цу номинаце хьокха оттадаьча 85 белхашта юкьера, эггара дикагIа баь

болх ба аьнна къоастабир, вай мехкарча хьехархочун болх. «Iайшета гойтар дуккхача шерашка ше шаьрьяь хьехархочун лакха говзал.

Иштта йоккха йолча конкурсе цун котало еннар, къаьстта из гIулакх дар. Из дукха къахьегаш хьаена хьехархо я, ше хьаийцача наькъа тIа. Беркате, ираз долаш хилба цун болх дIахо йодача хана! Кхы а толамаш доахаш вай республика хозагIча оагIорахьа дIайовзийта аьттун хилба цун!», — аьлар дешареи Илманеи министерства кулгалдеча Бокананькъан Аьсета.

ГалгIайчен Эбарг-Юртарча полице марихуана хьаяьккхай

Султыгнаькъан Йоакъап

Россе МВД МО «Сунженский» болхлоша, шой балха тIехьа чухьажачул тIехьагIа, карарча шера, кIимарса бетта 15-ча дийнахьа, Эбарг-Юрта Шоссейная урамах вахаш вола, хьалхагIа суд яь хинна маIа саг отделе Iочуволавир, цо ше корта бохабу малар менна хиларах дерий деш ца хилар бахьан дар, цу хана из лацар. Цунна чухьажачул тIехьагIа, 59,91 грамм марихуана яьккхай цунгара, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, ГалгIай Республике гIолла йолча МВД пресс-служба.

Цу гIулакхах доагIаш дола, РФ Уголовни кодекса статья, уголовни гIулакх хьадийллад.

ХьалхагIа «Сердало» газета хоам баьбар, ГалгIай Республике гIолла йолча, МВД уголовни розыска Урхален болхлоша, Россе МВД МО «Сунженский» цьхана, Шолже-пхье оперативно-розыска болх дIахьоча хана, вахархочунгара цьхайтта грамм марихуана яьккхай аьнна.

Цунна духьала уголовни гIулакх хьадийлладар.

ГалгIай паччахьалкхен университетете деша оттараш укх шера дукха ба

Самиранькъан Элберд

ГалгIай паччахьалкхен университете деша оттарашка каьхаташ дIачуийду комисси, ма даггара, ший болх дIахьош я. ЕГЭ дIачуенна баьнна, университете деша ловш бола кагирхой укх шера дукха ба.

«Бюджетни моттигаш, укх шера, 1,5 эзар я, хIаьта каьхаташ хьачуденнараш виь эзара тIехьа баьннаб. ХIара денна, кхы а дукхагIа хул каьхаташ хьачутелараш. Тахан къонаба-

раша эггара дукхагIа хержача моттигех я: экономика, педагогика, дарбан гIулакх, юриспруденци. ЕГЭ баллах деша оттараша каьхаташ дIачудала йиш я, укх бетта 25-ча денга кхаччалца йолча хана», — аьлар тха газетага, каьхаташ дIачуийдеча комиссен болхлоша.

Тахан, Паччахьалкхен университете лоархаме ди да! ТIехдика дешаш чакхбаьннача студенташта, боккхача лерхамца, дIалургда дипломаш.

Интернете гIолла тийшаболх баь, республика вахархочун, 340 эзар сом ахча лочкъадаьд

Султыгнаькъан Йоакъап

Укх бетта 16-ча дийнахьа, Шолжа-пхьерча МВД болхой болча, ший бала бувца вахар цьха вахархо. Интернете гIолла тийшаболх лелабеча саго, 340 эзар сом ахча лочкъадаьд цун карта тIара.

Электронни валютаца цьхаьца базар лелаеш ва со аьнна, из Iехаваш, ший карта тIа республика вахархочо ахча дIатIатессача, вайна дIаваьннава нах Iехабе Iемар.

Цу тийшача беллах доагIаца таIазара йолча статья, гIулакх хьадийлад МВД болхлоша. Цьхьаькха а, иштатача наькъаца базар лелачо, укх бетта 6-ча дийнахьа, 590 эзар сом ахча даьккхад вай мехкаочунгара. Нах Iехабеш ахча доахараш лохаш бола болх, ма даггара, дIахьош ба МВД болхлой.

Хъайбаш фашкаргех лораду болх длахьош латт МагIалбике

Коазой Мадина

МагIалбикерча администрацен кулгалдеча Кхузнаькъан Къамбулата кхетаче дIайихьар, хъайбай лазарашта духьала къахьегача кхуврча кулгалхо йолча, Арсамакнаькъан Лейлайца. Дувца оттадаь кергтера дош — хъабай фашкаргаш яржаргIйоацаш царна духьалара болх дIаболабар.

Лейлас аьннаоч, цар кхуврча болхлоша хъайбай лорашца, из болх мишта дIабахьа беза дийца, нисдаь латташ да. «Оаха бахархошка дехар ду, хъайбаш лувчаде эцаш йола молхаш миччахьара а ца ийеш, лицензи йолаш болх беча аптекашкара сертификатага, арахийчача ханага хьежий эца яхаш.

Молхай каьхата тIа яздаьча бessa хила деза, бежан цунца

лувчадар. Нагахьа, цхьацца хIама ца кхетадеш болх хуле, хъайбай лорагара гIо деха. Цул совгIа, геттара чIоагIа лорабала беза бахархой, фашгарг хьалатарах, из бежан лувчадеча хана.

Цу гIулакха лаьрхIа барзкъа дийха, кулгахIоахкоргаш ехка, бе беза из болх. Фашгарго церг тега нийслей, Iалаьмате чехка дарбанче дIаваха веза»,

— дийцар пхьерча администраце. Кхузнаькъан Къамбулата белгалдир, юртбоахамашка, фермашка мел дола доахан, шоай ханнахьа молхашца лувчадеш леладе деза аьнна.

Фашкаргаш яржаш йола ха дIаялалца, из болх геттара чIоагIа тIахьожам беш дIабахьа беза, аьлар администрацен кулгалхочо.

ГIалгIайчен вахархочунна кхел яьй, машенаца волаш наькъа хьовзам хинна, цо саг верах

Султыгнаькъан Йоакъан

МагIалбика-шахьара вахархочоа, корта бохабу малар менна а волаш саг верах, корта мукъале йоаца ха тохаш кхел яьй, аьнна хоам бу «Сердало» газетига, ГIалгIай Республика Прокуратура пресслужба.

«ГIалгIай Республика МагIалбика-шахьара судо таьхар, 29-шу даьннача, моттигерча вахархочунна уголовни гIулакх.

Из беке ву корта бохабу малар менна а волаш, машена наькъа болама бокьонаш телха а яь, цо саг верах», — аьнна белгалду тIахьожам боахаме.

Судо оттадир, цу саго дIадахача шера, корта бохабу малар менна а волаш, бийсана МагIалбика-шахьара Физкультурная оалача урамах наькъа тIара а ваьнна, мешен сиха а лаьлла, харцахьача оагIорахьа юстара иккха, юкьара транспорт латтача остановках машен техай.

Из бахьан долаш, цун машена чу ваьгIа саг чIоагIа човнаш а хинна больнице кхаьчавар, ийс дийнахьа дарба даьчул тIехьагIа, кхы метта ца воагIаш из дIакхалхав.

Из деррига дIа а лаьрхIа, судо цунна пхи шу набахтен ха техай. Из доацаш, цунна бокьо лац, Iаьдало, шин шераи ялх беттаи транспорт лелае а.

«ДикагIбола коара боахам» яхача конкурсе, заявкаш чуийяь яьлар

къан Рапийт.

Берданаькъан Лорс

«ДикагIбола коара боахам» яха конкурс, дIадахача шера, бахархошта юкье йоаржайир, Мехкдас, Келматнаькъан Махьмуд-Iаьлас баьча соцамах. Соаьха цу къахьегаме юкье котьяннар яр, Шолжарайонера яхархо, Пхьединая

ДаьттагIе улача ший коарча боахаме, массайтта шера хьанала къахьегаш хьайоагIача кхалсага, цу белхах доккха беркат хилар. Конкурс дIахьош я шин этапам.

Эггара хьалха шоаш баьача моттигашкара къоастабег-

ба къахьегамхой, тIаккха республикански финальни яхьашка хоржаргба дикагIбараш. Оттадаь совгIат — 500 эзар сом аьча да. Шолжа-пхьерча администраце аьннаоч, конкурсе даькъа лаца ловраш дукха бар. Цу конкурсо хьаьбекхар, лаьттаца болх бе хозахетараш вайна

юкье кIезига боаьцилга.

Шолжа районе, цу конкурсе даькъа лаца заявкаш чуеннараш, 15 саг вар. ХIанз жури де дезар да, хIара адресах дIаухаш, хьокха оттабаьча боахаме хьал таьхар. Цул тIехьагIа, финале дIачубаргба эггара дикагIа къахьийгараш.

Хіама йохкаш болх берий хьал тохкаш хилар, МагІалбикера налогови служба

Самиранькъан Элберд

МагІалбикерча хьакимаша рейд дІайихьар тикашка, арахва хІамаш йохкаш латтарий хьал, законо дІадеххача тайпара дий хьожаш. Цу гІулакха арабаьнна хиннараш бар: налогови инспекци, пхьерча администрацен болхлой, полице инспектораш.

«Рейд дІаяхьара бахьан — хІама йохкаш болча наха шой каьхаташ, тикай хьал хила доагІача боараме лоттадар. Цхьаккха кхоачамбоацараш доацаш, Іаьдала законо дІадеххача тайпара хила деза, хІама йохкаш латтача сага гІулакх. Промышленная оалача ураме йоаккача тикашка, цхьацца, нийсадоацараш нийсделар.

Налогови учете латтарах дола регистрационни свидетельство доацаш, болх беш моттигаш гучаьлар. Хила боагІача боараме болх дІацахьорашта, гІод тохаш акт оттайир.

Цаькхза рейд дІахьоча хана, цар шой гІулакх законах хила доагІача бесса нийсдаь ца хуле, тега гІод 40 эзар сомага кхоачаш хургда. Болх дІабахьар Іаьдало дІадеххача тайпара хила доагІа!», — аьлар пхьерча администрацен болх-лоша.

ГІалгІайче, дІадахача шера хинначунца нийсйича, 14% дукхагІа коартол дІайийний

Султыгнаькъан Йоакъан

ГІалгІайче, дІадахача шера, укх хана хинначунца нийсйича, 14% (13,9) процент дукхагІа коартол дІайийний, из хилар 4,2 эзар гектар, хІаьта баьцадараш дІадийна лаьттана дакъа 76,7% тІакхийттар, из хилар цхьа эзар гектар, Кьилбаседа-Кавказстата яхачох.

«2022-ча шера, КІмарса бетта цхьоалагІча денга кхоачаш, ка бола ялат а кхьйола культураш а (хьажгІаш) массадолча боахамашка 66,0 эзар гектар дІайийний. Из дІадахача шера дІайийна хинначарца нийсйича, 1.1% кІезигагІа я», — аьнна хоам бу, статистически служба.

Говзанчаша яхачох, ка бола ялат, кІа (хьажгІаш), ка бола культураш дерригача лаьтта тІа дІайийнараш хьайцача, юртбоахама организацешка — 48,4% дІайийний.

Коартол юртбоахамашка 50% я, иштта 46,2% баьцадараш а да.

2022-ча шера, КІмарса бетта цхьоалагІча денга кхоачаш КФХ а, иштта доалахьарча предпринимателаша а дІадийна ка бола ялат, кІа, (хьажгІаш), коартол — 426% я, хІаьта баьцадараш — 218%.

Галглайче цИ ялара кхерам лакха латт

Коазой Мадина

МЧСо хоам бу, масса йолча, республика йиь районе, ара йИовхал от-тара бахьан долаш, цИ ялара кхерам лакха хиларах.

Из бахьан долаш, ре-спублика Талама Мини-стерства нахага кхайкарал ду, цу дешаца лерхIаме а, чоагIа теркам беш а хилар дехаш. Цул совгIа, хоам бу, цу юкъя, цхьац-ца дола, юхаозавала веза гIулакхаш юкьерадазарах.

«Геттара чоагIа лоархIаш да хьунагIа ца вахар, хьунагIа цИ ца ювзар, йокъяенна баьцаш ца лотаяр, дIа ца йоаеш гIаьле е цИлетерг Iо ца кхоссар, машена корагIа гIаьлен юкх ара ца кхос-сар, хьунагIа нувхаш ца йитар, шушаш, Iоакъингаш ца йитар.

Цу юкъя из лора ца деш, уж кхоачамбоацараш юкьедаьхарашта лаьрххIа гIод да тохаргдолаш: фи-зически наха-диьнега-ра пхи бIаь тумага кхач-чалца ахча; гIулакхерча наха- ткъо эзар сомагара 40 эзар сомага кхаччалца; юридически наха — 300 эзар сомагара 500 эзар сомага кхаччалца. Нагахьа санна, Талама цИ яларо нах боабь е кхыдола зе даь моттиг хилча, цунах уголовни бехжтокхаме от-тавергва», — аьнна хоам бу республика Талама Ми-нистерства.

Газ хьаухаш лаьтта моттиг тоайир

Султыгнакъян Йоакъап

Дукхача гIатех долча цIен юхе, газ хьаухаш моттиг нийсьелар Мага-се. Диспетчерски службе-ра хоам бера, Мальсаго-ва цIерах йолча урамер-ча, дукхача гIатех латта-ча цIен юхе, газ хьаухаш латт аьнна. Сиха оарц-даьккхача мэре болх-лоша, газцара болхлоь бийха, юстародаьккхар хатар.

Бахархошка кхайкарал ду, иштта долча хIаман тIехьа, фе хила яхаш. МоллагIа долча дозон тIа газ хьау-хаш моттиг зийча, Талаьмате чехка, хоам бе беза мотти-герча администраце.

Талама х йолча министерства, кердадарашца, тоадеш латт шоай гIулакх

Султыгнакъян Йоакъап

Талама х йолча министер-ства, хьун белхаш дIадаьхара тIехьа, кердача машенашца, кхыдарашца тоадеш латт шоай гIулакх. Хьун боахаме кхачай гаьнаш дIайогIаш йола машен, лаьттан болх

тоабеш бола цхьаькха гIирс (фрезка), доккха нух, куль-тиватор.

Цу гIулакха вай мехка тIахьожам чоагIаьб тIехьарча хана. Хьунаш метта-оттаеш дола белхаш, тIателла, дIахьоргда массе моттигаш-

ка. Ца эшаш тIайийна гаьнаш дIаяха, кIалара лаьтта тоадеш бола болх дIабахьа машенаш-ца аттагIа хургда.

Хьоахаде деза, 2021-ча шера денза, хьун гIулакха ий-цараш 10 оборудовани я. Цу даькъя тIарча болхлоша, ба-хархошка, кхайкарал ду! Бок-

кьала а лораде хьун беркат. Хедае бокъо йоаца гаьнаш хедеш, хьун боахама зе ма де! ХьунагIа йийза цИ, хий IотIатехий дIайоае.

Шоашта тIехьа нувхаш юташ ара ма дувла хьунагIара. Лорае вай мехка хозле!

Галглайчен МагIалбика районе, хина дикал лакхъеш латт

Газданаькъян Ахьмад

Галглайчен, МагIалбика рай-она Заьзгакъонгий-Юрта мот-тигерча администраце, иштта «Водоканала» говзанчаша, Гарданаькъян урамах тишь-енна хина турбаш хийцар.

Каст-кастта, цу даькъя тIара турбаш лелхаш хилар бахьан долаш, хий доацаш буссар цига баха нах. ХIанз юртой дог этIадаь халонаш, тIехьашка йиссай ала йиш йолаш да.

«ТIехьарча хана, говзан-

чаш кхыметтел кхоа а бацар, нийслуш дола кхоачамбоаца-раш юкьера дIадаха. Къаьстта цу даькъя тIа, турбаш мукхийна хилар бахьан долаш, уж хувца лаьрхIар, пхи метр йIоахал керда турба Iочуйиллар къаь-нара яр дIа а яьккха.

Карарча хана, ремонтни бал-хаш йистедаьннад, ше массаза беш болча боарамах болх беш я хица Талашо яра йола систе-ма», — аьлар «Сердало» газе-тага, МагIалбика муниципаль-ни района администраце пресс-служба.

Берданаькъан Лорс

«Россети Кьилбаседа Кавказ» яхача кхуврчо хьаллаьцар, «Амай» яха, кьахьегамма моттиг. Эбарг-Юрта уллача цо леладу хьажклайи кхаш. 100 га лаьттан тIа хьажклай дIайнай кьахьегамхоша. Ялх саго болх беш кхеду из ялат, дIай-хьай хьоргда кхыча регионашка. «Со массе хана лаьттанцара болх дукхабезаш хиннав. «Амай» тахан бизнес-проект хинна ца Iеш, са дега чоагIа боча долаш гIулакх да.

Аз доккха баркал оал «Россети Кьилбаседа Кавказ» яхача кхуврча. Шоай болх чоагIа бектокхаме дIахьош нах ба уж. Дуккхача моттигашта массал хила мегаргболаш ба, тахан, из кхуврч. Оаха цхьана барт кхеташ дIахьоча белхо, дукха дикаш гучадаьхад.

Энергетикаш аьннача дош долаш, беркате нах ба!», — аьлар юртбоахама доал деча Геласханькъан Ахмадхана. «Токацара гIулакх хила боагIача боараме хиларо, болх дикагIа дIабохийт. Цу кхуврчо, шийна моггача бесси, оагIув хьаллоацаш гIо ду мехкарча предприятешта. Болх бечарна эшаш йола мощность лораеш, дIахьу цар шоай гIулакх. Оаха, ток телараша из кхетадеш, цун лерхIам беш хилар, тхона чоагIа лоархIаме да.

ВIаши барт кхеташ дIабихьа болх беркате хилар

Оаха деча новкьосталца цар дага латтар кхоачаш хуле, доккха дика хул цох», — аьлар «Ингушэнерго» филиала кулгалде-

ча Гюандалой Ислама.

Тахан Портал-тп.рф яхача моттиге гIолла, чакхдаккха йиш я из гIулакх бахархой. Кийчъ-

яьча заявках каьхатий сканкопеш дIахетта, ший цIагIара ара ца воалаш, дIачакхдаккха йиш я из гIулакх.

Аренда доагIа ахча хьагулдеш ба, Магасерча администрацен болхлой

БIархой Муслим

Нахагара аренда ахча хьагулдеш болх дIаболабаьб, Магасерча администраце, цу гIулакх болча кхуврчо.

«1.07.2022-ча шера ханага диллача, 43,5% кхоачаш да хьагулдаь ахча. Хьалха дIадахача шерашка дIабихьача белхага хьегача, таханара хьал кIезига дикагIа да.

Из болх кхы а тоабеш дIабахьа лерхI 100% кхаччалца», — аьлар Магасерча мэре пресс-служба. Iаьдало хьаоттадаь латтача законга хьегжа, шоашкара йоагIа аренда дIалуш хила йоах болхлоша арендаторашка. ГIулакх иштта ца хуле, чоагIагIа долча тайпара, гIод тохаш дIабахьа безаргба болх.

ГIалгIайчен МЧС говзанчаша, школьниказ салоллама ха дIахьош болча моттигашка, занятеш дIахьо

Султыгнаькъан Йоакъап

Хи тIа лувча бахача наьха кхерамзленна Iалашо яра аьнна вIашагIбеллаб, «Пляж-2022» яха, бетта дIахьоргбола болх. ГIалгIай Республике гIолла йолча, Россе МЧС ГУ Iамигача хина кемай пачаьхалкхен инспектораша, кIалхара бахара йолча служба говзанчаша, шахьара администраце викалаша Шолжа № I йолча Юкьерча ишкола корча лагере бераш салоллама ха дIахьош болча моттиге, хицара кхерамзленна Iалашо яра бола, хьалхара лорий новкьостал мишта хила деза гойташ бола болх дIабихьар, аьнна хоам бу «Сердало» газетата, республика МЧС пресс-служба.

Керттерча урхален викало, Оздой Беслана, берашта хьалхадаьккхар хьалхарча аргIах де дезар. Цо белгалдир, лаьрхIа лувча йиш йолча хина моттигашка мара, лувча хьаштдац аьнна.

«Белгалдир, хи чу лувчача хана, лакхача моттигера чувтсавала йиш яц аьнна. Берашта иштта хайра: шок тохар, сердал гойтар, жилетка оалача тIабувхача гIирсаца уж хилара маIан, малагIа да.

Цар иштта, берашта гой-

тар хичу чуводачара кIалхара воаккхаш йола оборудовани, бераш, геттара, боккхача безамца хьажар из Iамае.

Оздой Беслана, иштта, хьал-

хадаьккхар хица харцахьа лела йиш йоацилга, бегаш беча хана а хи чу кхосса йиш йоацилга.

ДIахьийхар дикагIа чулоацаргдолаш, хьехамчаша,

иштта, берашта занятеш йистейоалаш, памяткаш елар сурташ тIа а долаш», — аьлар Республика МЧС пресс-службе.

ГIалгIайчен Iалама Министерства, региона бахархошта хьалхадоаккх, цIи ялара кхерам болаш хилар

Султыгнаькъан Йоакъап

Iалама Министерства республика бахархошта хьалхадоаккх, ГIалгIайче цIи ялара кхераме латтача хана, хьунагIа а, лаьтта а, салоллама моттигашка а цIи лотаяра, массехк, юхаозалуш хила аьнна.

Iалам лорадара боахама говзанчаша, дукха ахча Iаьдала такха дезаш, гIод тохаргхилар хьалхадоаккх.

Из хила тарлу итта эзаргара бIаь эзара сомага кхаччалца-юридически наха.

Российски Федерацие законо дIадехачох хьалха даьха кхоачамбоацараш нагахьа санна, сага бехкагIа нийслей, из саг уголовни бектокхаме оттаве йиш я. ДикагIа да зулам хьадалалехьа юхатехача, хIана аьлча, тIехьагIа меттаоттаде халагIа хул из.

**ГалгІайчен
полице,
аргІанара,
люкаш
лечкѳадер
лаьцар**

Султыгнаькъан Йоакъап

ГалгІайчен полице, МагІалбика — шахъаре лаьцар, аргІанара, люкашта тІаюллаш йола кеп лочкѳаяьр, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, ГалгІай Республике ГІолла йолча, МВД пресслужба.

Халкъашта юкье олаш да, люкашта тІаехкаш йола кеп лечкѳаерех «люкменаш». Цу хаттарак лаьца дукха кхетаьбалара болх дІабихъа бале а, керда нах гучабувл, цу «Кезигача гІулакха» шоашта таро е Герташ.

Россе МВД МО «Малгобекский» болхлоша, иштта МагІалбика районе ГІолла йолча Россе МВД ВОГ, цѳана, дІайихъача уголовни гІулакх тошкаш оперативни-розыска мероприяте, МагІалбика — шахъара канализаце тІа улла кеп йихъа хилар чІоагІдир, малав а хайра, из маІа саг ше из йихъа хилар чІоагІдаь валлалца, отделене Іочу а вигар», — йоак региона, бокъонаш лораяра боахама беча хоамо.

ХьалхагІа «Сердало» газета хоам баьбар, канализаце тІа улла йиь кеп лочкѳаярах, Илдаржа-ГІалий тІа вахаш волча сага, 200 сахъата болх бе безаш, гІод тегахд аьнна.

**Проекта турпалхой - къаман
вахаре дакъа доккха лаьца нах**

ГІазданаькъан Ахьмад

Къаман библиотеке дІахьош я, «ГалгІай Республика йола 30 интервью» яха, проект. Из беркате болх хетабаь ба, гІалгІай республика 30- шу дизара. Проекте дакъа лоацараш ба, республика хьаотташ

дукха къахъийга, шоай сийр-да лар цу гІулакха юкье йита нах.

«Проекта турпалхой къаман вахаре доккха дакъа лаьца нах ба. Республика керда истори хинна дІаэттад царна дайнар, цар дакъа лаьцар. Вайх хІаране

кхетаду, мелла хала никъ ба республика гІулакхо укх 30 шера хьабенар, мелла дукха кхоачамбоацараш духъала увташ хьаэттад вай къам.

Укх наькъа оаха дІазийир краевед, архивист волаш, укх массайтта шера дукха къахъегаш хьаваогача Газиканаькъан

Берснакъий интервью. Россе метгалехъа, Россе арахъарча архивашка а тошкама болх дІакхухъаш, гІалгІай къаман исторех дар гулдеш хьаваога из саг», — дийцар къаман библиотека болхло йолча Малсаганаькъан Лидияс.

Хин гІулакх дувца гулбелар Назранера бахархой

БІархой Муслим

Хий дІацакхачарах, хІара денна, леткъаш ба республикера дукха бахархой. Таханарча дийнахъа, Назране, керда ценош долча доазон тІа латт из гІулакх чоалхане. 15-ча ураме баха нах, хий ца тоаш, хало ловш ба. Бахъанаш тайп-тайпара да — тишъенна турбаш хувца езаш хилар, сов дукха дІа-хъа озарах хий дІацакхачар, иштта кхьадараш а.

«Администраце болхлоша, Минэнерго оарцагІаьккха, тоадаьд цѳаьцаца йолча моттигаш-

кара гІулакх. Базоркина оалача ураме, Центр-Камазе, Газе-Коа, иштта кхы а керда вахар Іудиллача бархІ ураме — хий дикагІа доагІа хІанз. Хицара гІулакх аттачахъа даккхар дехаш леткъача бахархошка ладийгІа, тахан, из болх керда турбаш йохкаш, кхьдола кхоачамбоацараш юстарадоахаш дІахьоргба», — аьлар Йовлой Урусхана.

ХІара денна хІана дац аьнна, духъал цу гІулакха тІехъа, дикагІача оагІорахъа хувцамаш деш, къахъег, аьлар пхье кулгалхоце. Энергетиках йолча министерства кулгалдеча Султыганаькъан Іумара яхачох, хи-

царча гІулакха, тахан, лакха тІахьожам лоатабеш ва вай Мехкда.

Цу гІулакха дІаухийташ дола ахча а, цун чІоагІонца хьаькъо-

астадеш да. Доккхий белхаш дІахьош латт, тахан, альтиевски водозаборе. Министра хьоахадир, 2023-ча шера дІадахъа лерхІача белхех.

**Галашка бахача наха, 1500 метрах йола,
турбаш елар мецената**

Берданаькъан Лорс

ГІажара-Юрта вахаш вола Черкиев Ваха оарцагІаьлар, Галашка бахача наха хицара гІулакх тоаде. Пластикан яь керда хин линеш хургъа: Набережная, Исламская, Мира оалаш йолча кхъа ураме. Пластикан яь турбаш дика я мукх юаш ца хиларах, цунга хъежжа хьадоагІа хий цІена хургда. Тахан, Галашкарча наха мелар, хьасташкара хий да. ЦІенача нигатаца къахъегача меценатий белхага хІама кхоачаргдац.

Ма дарра, ер гІулакх дувца эттача, укх шера хин гІулакха

аьнна Галашкен хьаькъоастадаь цѳаь сом ахча дац, бакъда, иштта, Даьла духъе лелаеча наха аттачахъа доаккх бахархой хьал.

Юрта кулгалдеча Оздой Мурара яхачох, из доккха гІо да юрта бахархошта. Хин турбаш мукх йиа шоаш дуаргдар дияьнна дукха ха я. Уж хувца рузкъа доацаш дар тхо, таханарча дийнахъа. Даьла духъа оарцагІа боагІача наха, тоаду бахархой гІулакх. ДІадахача шера а 7100 метрах йола турбаш еннаяр, Вахас, укх юрта. ХІанз из болх дІахьош, цѳаькха Даьла духъе лелаечо, цу гІулакха лаьрхІа экскаватор елар, цѳаькхане шийгара ГІум

яйтар.

Иштта беркате дІабахар болх, доацачара, Дала гІо а дайта. ХІанз вай ювцар Галашка мара яц! Мелла дукха даьд Вахас, ше ваьча юрта ДаьттагІе, ше вахача ГІажара-Юрта. Дуккха миллионаш доадеш, наха оарцагІа иха саг ва Ваха. Шолжа-пхьерча района кулгалхоце доккха баркал кхайкадир, цунна, нахах дог лазаш волча сага.

«Черкиев Вахас дийца варгвоацаш доккха дикаш даьд укх района. Хий чудила турбаш, насосаш, трансформатораш — ийдаьд. Цул совгІа, дукхача моттигашка свет чуйилай, доккхий наькъаш, тротуараш

дехкад. Укх къаман наха оатто еш Іа хьега къа, Дала маьлехь долда хьона! Аьттув, ираз долаш хилда хъа вахара денош! ЦІаккха а дицлургдоаца дикаш да Іа, тахан, доаржадераш!», — язду Мухьмада.

Белгалде лов, тахан, иштта дикаш кхоллаш воалла саг шийна кхоанара, Іаьхартера вахар тоадеш воал. Цига гургда, тахан, ше укх лаьтта даьр, Даьла къахетамнца. МоллагІа чокхетадергдолаш хІама-м дац из...Даьлагара цѳаь доккха дика да-кх из кхетаде дог хилар а. Тахан майрра ала йиш я, наьха гІулакха оарцагІаьаьнна, ший рузкъа ца кходеш лела, Ваха царех ва аьнна.

Галгайче, ца! дола, предпринимателий бокъонаш лораяра ди длахъоргда

Султыгнакъан Йоакъап

Галгайче, 2022 шера укх бетта 19-ча дийнахъа Д.А. Медведева «Единая Россия» Парте Кулгалхочун приемне, ца! дола, предпринимателий бокъонаш лораяра ди длахъоргда, аьнна хоам бир «Сердало» газетага, Галгай Республика Парламента

пресс-службе.

«Лоархаме мероприятия даяхъа лерх: «Предпринимательство» партийни проектаца регионе предпринимателий бокъонаш лораерий Викал ваьчунца, Торгово-промышленни палато, «Опора России» зламгача, юкьерча предпринимательства Обще-

российски организаце, Федеральни налогови служба», — йоах хоамо.

Зламга а юкьера а бизнес дегайоалаяр, республика йаьдало шийна хьалхашка оттадеча декхарах ца! да, региона экономика дегайоалаяра хьакъехъа.

Хьалхадоккх, 2022 шера «Акселерация субъектов ма-

лого и среднего предпринимательства» оалача къаман проектах, иштта «Зламга а юкьера а предпринимательство дегайоалара йолча къаман проектах» паччахьалкхено республика фермерашта хьожадир, 74 251000 сом, царех 73 508 490 — федеральни, 742 510 — регионера да.

Лагере салолаш долча берашта, пожарни белхах дийцар

Султыгнакъан Йоакъап

«Нефтяник» яхача лагере салолаш долча берашта довзийтар, цѝи яьлча оарцаглаухарий белхацара гулакхаш. Маггалбикерча цѝи яьлча оарцагла ухача, № 2 йолча, кхуврче баха хилар уж. Вѝашагкхетар хетадаь дар цѝерацарча спорта 85-шу дѝзара.

Экскурсах даьккача берашка цѝгарча болхлоша дѝйцар, цѝи яьлча оарцаглаухача наха спортацара говзалаш мелла чоагла эшаш я. Цар хала, кхераме болча белхаца кадай хилар эггара лоархамегла долга кхетадир бераша.

«Цѝи йоача часте карау-

ла кулгалхо волча Баркинхой Руслана дѝйцар, цѝи яьнча оарцаглауха нах, массе хана, спортаца бувзам болаш хила безалгах. Иштта, берашта хьекхар шоай машенаш, нах клалхара боахаш лелаю хламаш. Берашта хьалхадаьккхар, цѝилеторгахца ловзараш дар, мелла доккха зулам шийна тѝехъа дутах хила йѝиш я», аьнна хоам бу, оарцаглаухарий кхуврча.

Зламгача хьаьшашта дайзар цѝи йоаяр мишта хул, из хатар хиннад аьнна хоам беча цар сѝиха арабалар. Эксперташа яхачох, иштта длахухъача экскурсеша берашта боккха пайда бу. Ма дарра бѝаргагуш дѝадѝйцар, бераша дѝикагла дѝаэц.

Кхыча паччахьалкхен яхархочунна кхел яьй, ший цхьайтта шу даьннача, йолага сагла дехийтарах

Султыгнакъан Йоакъап

Галгайче, Шолжа районни судо бекх беш вола района Прокуратура болхлочо дакъа а лоацаш, уголовни гулакх тахкар кхыча паччахьалкхен 37 шу даьннача яхархочунна духьала. Из кхалсаг бекке ю, даима, ший йолага цо сагла дехийтарах, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, Галгай Республика тѝахьожам боахама пресс-служба.

«Чоагѝаьд, 2022 шера бекарга бетта, Шолжа пхье «Привоз» оалача базар тѝа, ца хаддаш, юхегѝолла тѝехбувлача нахагара ахча а кхѝйола материални махбараш а дехаш ший цхьайтта шу даьнна йоѝ лелаш хилар», — аьнна хоам бу республика Прокуратура.

Из деррига а ѝаткъаш да, йѝиѝига унахѝенна психологически оагѝонга дѝллача хѝаьтте а.

Судо, цу йѝиѝига наьна вахара хьал техкачул тѝехъаѝа, гуш хилар, цѝен да а воацаш, пхи бер кхоабаш из ягѝаш хилар, цудухъа из дѝа а лаьрхѝа, цхъа шу ах шу, корта мукъале йоаца ха техар цунна.

Къахъегамах доагѝаш дола 1,5 млн сом дѝаделар Назране

Султыгнакъан Йоакъап

Прокуратура оарцагѝаьнна, хьабъача белхах шоашкара доагѝаш дола, 1,5 млн сом дѝаделар Назране. Цхъан коммерчески кхуврча кулгалдеча вахархочо дѝабѝихъача белхах, шийна доагѝа ахча хьалац аьнна баьча лоткъамах, тохкама болх дѝабѝихъар прокуратура болхлоша. Назранерча администраце, коммерчески кхуврчаца, контракт чоагѝаь хиннай асфальта никъ ѝобилара.

Болх дѝабѝихъаб дѝадахача шера, бакъда дѝадала доагѝа ахча дѝаденнадац. Подрядчико яьча чоагѝонга хъежжа чакхбаьккхъаб ший болх, бакъда, из болх тѝабѝиллар ахча дѝадала сѝиха хиннавац.

Иштта хьаѝаьнад 1,5 млн сом. Назранерча Керттерча округа кулгалхочун 30 эзар сом гѝод а тохаш, ахча доагѝаца даьна дѝадолийташ, дѝадѝийрэд из гулакх.

Къаьнара хин скважинаш дагаехар, хий доацаш бисача

Иаблаханакъан Адам

Шолжа-пхье, хицара кхоачамбоацараш мишта тоадергда-хьогI яхача, уйлано хьовзабаьб пхье кулгалхой. Латгача йIовхалга хьежжа, наха сов дукха дIаозарах, хий массанахьа дIакхачац. Дукха хана денза дIакъайла, вIалла цул ца тохаш латта хин скважинаш дагаеха, уж хьелла лаьрхIа ба хьакимаш, хин кхоачам халий-тара.

Толстой цIерах йолча консервни завода доазон тIа йоакха уж скважинаш йицъенна дукха ха яр, бакъда, хало еча гаьнна дицденна иллар а накъадоал. Мэре болхлоша яхачох, 3600 м хий цъан дийнахьа йотIакхетаргда наха, къаьна-ра скважинаш хьаййлача.

Цу доазон да вола вахархо, тахан, хий ца тоаш латта хьал кхетадеш, из болх дIабахьара духьала вац. Водоканала болхлоша зем баьккхаб, керда хин турбаш йойохкаргойлча моттига.

Ценой каьхатий хьал тахка арабаьлар, Назранерча администрацен болхлоь

БIархой Муслим

«Наьсар-Кертера хьаблабир шоай болх, мэре болхлоша. ДукхагIа йолча моттигашка лаьттан каьхаташ долаш дала а, цIенош оформить де сиха хилац бахархой. Массе хана санна, хIанз а оаха дIадувцаш латташ да, федеральни целевой программашка дакъа лаца, бюджетни оагIонца гIолла белхаш дIадахьа цIени лаьттани каьхаташ хила деза.

Моггигаш нийслу, наха шоаш свети гази дIахотташ. Из да цIи ялар, газ дIаахар кхерам болаш гIулакх. Из моттиг хоаддаь дIаяккха еза», — аьлар пхье администрацен пресс-служба.

Наха шоай цIеношта доагIа каьхаташ кийчдергдола болх ба, тахан, дIахьош. Из гIулакх бахархошта, дикка, аттачаьба даьккхад тIехьарча хана.

Наха везаш хинна саг

Цена вахаш чакхваьнна молла

Газиков Абубакар Газалиевич

Гарчакхнаькъан Сали

Вай Сибрера цIадахькачул тIехьагIа, дунен дешар дийша, къаман юкье бовзаш, нах дукха хиннабеце а, бакъда бусалба Илма карадерадаь, молла аьнна цIи йоаккхаш бола нах кIезига хиннабац. Мехкаьбахале денз, Iарбий йоазув, КъорIа, махьалаш Iомадеш, хьабакъаб уж шоаш мел бахача хана. Сона дагадоагIаш, наха сий деш, лоархIаш бар Сурхо тIара Муцолганакъан Iусман-молла, Исмейланаькъан Хьасан-молла, Наьсар-Кертера Iарчакханаькъан Ибрахим-молла, Наьсарера Оздой Махьмад-молла, КIуренаькъан Йоакъап-молла, Гелатхой (Газиков) Абукар-молла, кхьбараш. Цъаболча наха телевизор чу е кепайоазонга гIолла дувцаш хаза йиш я, бусалба ди лелабеча наха коммунисташа, кегебешникаша Iазап тIалоаттадора, ламаз дайтацар, марха кхабийтацар яхаш дола къамаьл. Со чоагIа цецвоал из дувцарех, хIана аьлча из бакъдоацандаь. Маьждигаш дацар цу хана, уж дIакъайладар, цар чу е клубаш е цехаш хьаййилляар. Из ийрча хIама дар. Амма ший цIагIа ламаз деш, марха кхоабаш, зерата бийсан аргIа лораш хиннача сагага Iаьдало цу хана хIама оалар аьлча, из харц да. Са даь-да вок-

кха саг вар. Цо массадола бусалба дин цIайш лорадора, ламаз а дора, мурдаш а кхувлар, таравихьа ламазе а ухар, КъорIа-жайнаш а дешар. Цунга хIама оалаш саг вайнавац сона, из дунен чу мел вахача заман чухь. Цул совгIа, моллаш ба яхаш бола нах а халкъо лоархIаш, мовлат дешийта, шарIа де дIабехаш бар. Из ховш дар Iаьдала, из бахьан долаш царна Iазап тIалоаттадора ала йиш йолаш вац со, хIана аьлча ислама никь лелабеш уж баьхандаь.

Тухан са вувца безам ба Гелатхой Абукар-молла. Дукхача наха накъаваьнна а харцача хIаманца ше хоа ца волийташ чакхваьнна а, саг вар из. ЗIамига кIаьнк волча хана денз, массехк цIа мара юкье доацаш, цунна хьалхашка хьалкхийнав со. Цу гонахьа баха нах, моллагIа динца дувзаденна гIулакх этгача, эггара хьалха из волча болхар, хIана аьлча нийса жоп шоай хатгара корадоегIаргхиларах тийша боландаь. Цъа моттиг дагаиййар сона ухчаза цун вахарера. Дукха ха я из хинна. Абукар-молла ше воаца а даьннад ялхайтта шу. Цъан зIамигача сага йодаь саг йоалаьяр. ЙоI раьза яр, хьайоалаьяр раьза вар. Йийий дай духьала бар, йоккхагIа йиша йолаш из маьре яхарах. ХозагIа-м кIезига сабар даьдаларе хургдар, вайнаьха эзделага диллача, йоккхагIяр

маьре яхалца. Хинна даьнна долаш, хозагIа тайпара дIадерзаде дезаш дар этта гIулакх. Саг йоалаьчун даь-нана, ше фу дергда ца ховш, хьанга кхайкаргьа, мала оарцагIвоаккхаргва ца ховш, хьувзар. Юххера а, гаьна воацаш вахача Абукар-моллага леткъар из. Йоккха саг чоагIа еха хилар дайча, молла аьннадар, хIама дергдац, зе-зулам ца доалияташ, чакхдаккха хьожаргда вай из гIулакх. Ше аьннача тайпара дIадерзадаьдар цо из, тайпан боккхагIболча къонахашта тIабода никь а леха. Из деррига аз сenna дувц аьлча, нахаца бувца мотт болаш, царна товргдар мишта ала деза ховш, саг вар молла. Цунга хьежжа сий а дора цун Наьсаре а цул араьха а бахача мехкахоша. Юхе бахача нахага а хьакхачийтацар из мовлата бутт е мархий бутт болча хана. Цун ший воIа Мухьмада яхачох, цъа ди дIадодаш хиннадац, цар наIарга ший е кхоь машинца йоагIаш. Цкъаза, ше-ше хьалхагIа венав яхаш, къовсамаш а хулаш хиннад из вига баькхача наха юкье.

Абукар ваь хиннав 1902-ча шера (укх шера нийса 120 шу дуз цун), Гелатхой ГазIалии Ужахьанаькъан Машахийи дезале. Цу заман чухь цун дай баьхаб ПалгIай-Юрта. Вайцига хьужаре ца вуташ, Кавказера бусалба ди хьаболабеннача селий мехка деша вахийта хиннав из дас. Лоамашка улаш, Саситли яха цIи лелаш, Цумадински районе хиннай цунна хьийха Хьабибулла-молла вахаш хинна моттиг. Саситли яхилга жIайхой метта юрт яхилга да Цига дийшад цо хьужаре а цул тIехьагIа молла хилара эшаш дола Илма а. Дий махьал дийша хиннав из. Цигара цIавеча, кхьгча моллашца бувзам лоаттабеш, гIулакх доагIаш, шийна цаховр кхь тIа Iомадеш, кIоаргдеш, кердадоаккхаш хьавенав из. Цо бувзамаш лоаттадаьча моллаех хиннаб Даскенаькъан Эке Iумар, Оздой Саьлмарзий Махьмад, Йовлой Чоалдар-хьажий Хьусен, Йовлой Шахьбота Суламбик, Шовланаькъан Асхьаб-молла, Муцолганакъан Охлой Iусман. ХIаьта КIуренаькъан Йоакъап-молла-м хIара денна яхар санна гуш хиннав цунна, хIана аьлча Наьсарерча С. Орджоникидзе цIерагIа цъан урам тIа шаккха вахаш хиларах.

Абукар-молла ши саг йоалаьяр вар. Хьалхара сесаг (Рукъет) мохк бохабале йоалаьяр хиннай цо. Цун кхо дезалхо хиннав. ВоI Махьмад Казахстане кхелхав, Ахьмад Шолжа-Палий тIарча Ка-

таяма оалаш хиннача моттиге ваьхав, из, «Газ-53» яха машин лелаш, хиннав. ХIаьта йоI Дебихан Наьсаре, даьна гаьна йоацаш, яхар; Цъхьорой Висангирега маьре а йолаш. Цун воI ва тахан Наьсарерча политехнически колледжа директор вола Цъхьорой Висангире Мухьмад-Башир. Итташ шераш да из цу колледжа керте латта. Сабарца, хьабкьалца цунна доалде ховш, дуккхача кагийча нахаи мехкараштеи балха говзалаш караерзае гIо деш, хьавоагIа из. Цига дийша баьннача кагирхоох хиннаб бухгалтераш, юхьанцарча классай хьехархой, трактористаш, водителаш-мотористаш, слесараш, кхьбараш. Дебихан ше гIоръаьннача ГI. Ахриеве цIерагIа «Электроинструмент» заведе къахьегаш хилар. ШоллагIйола саг цо вай цIадахкале йоалаьяр. Из сона геттара дика дагайоагIа. Эккажкъонгий-Юртарча Гаьгенаькъан Бале Яха яр из. Цо ваь кхь а кхо дезалхо вар Абукар-молла. ВоккхагIвола воI Ваха яхаш вар. Из, МагIалбиркерча маркхал хьабеча моттиге директора заместитель хилар. 1979 шера 14 апреле ше валлалца, машена тIара Iовоалаш, бордюра тIа IотIакхетар бахьан долаш нийсденнадар из. ТIаккха Мухьмад ва, цул тIехьагIа Iашат йоагIа. ЦIадахккалца уж баьхаб Кокчетаве. 1957-ча шера юха мехка а баьнна, цу хана денз Наьсаре баха сайцаб цар дезал.

Мухьамадага хьаьттар аз, дунен дешар ма деша оалаш, шо школе ца ухийташ, оамал ярий шун даь. Цо яхачох, цар дийшача, балха хилча, шоашта сискал Iалашье уж могош хилча, дика хеташ хиннав молла. Массанега 10 класс яккхийтай. ВоккхагIвола Ваха машиностроительни техникум якккха вар. Кхьметтел йоIага а бухгалтер дешар дешийтадар цо. Ший хана цо къахьийгар «Электроинструмент» заводе управлене. Мухьмад а ва водитела а тракториста а ши говзал йолаш. Карарча хана уж пенсе баха, цъацца цамгарашца къувсаш хьавоагIа.

Мишта вахаш, сенах дезал кхебеш вар Абукар-молла? Бусалба дин чухьа лелаше мегаргда аьнна белгалдаьккха хIама мара хьадеш а дуаш а вацар из. 70-ча шерашка вайцига дукхагIа баржа бар ахархочун къахьегам. Iаьдала боахамаша лелаш, хьалкхее нахага дIателар бIарчча гектараш буракаш, хьажIаш. Царна оасар де дезар, уж дика хьахургйолаш. Абукар-молла цу балхаца вувзавенна а иштта ший дезала напагIа Iалашдеш а

вар. Цул совгIа доахан, жа леладора, цох а цхьацца гIо-новкьостал хулар вахача моттиге. Маьра оагIув хьаллоацаш а цунна новкьостал деш а чакхьялар цун фусам-нана Яха а. Базар еш, дошо хIамаш йохкаш яр из. Тахан-м, хьай безам бале, уж йохкаш йола тика а хьаелла йиш я хьа, хьайна лойя. Бакьда цу хана гIулакш иштта дацар. Иштта базар еча нахах «спекулянтш» оалар. Iаьдало кьовсам лоаттабора царца, бахача-баьннача бита-цар. Лувцаш чубехкар, товара-раш дIадоахар.

Тха наьна-воша вар Наьсарерча РОВД балха. Цох Iалаьмате тара волаш, кхьча тайпан зIамига саг вар районерча милице болх беш. Цкьаза, сов тара болаш, тувлабора уж. Цхьан кIирандийнахьа сарахьо молла сесаг Яха ера тха нана йолча.

- Хьа вошас сона тахан чIоагIа бохам баьб, милици чуйолча цIагIа чу а йига, йохкаш хинна хIамаш дIаяьхай, - леткьар лоалахо.

Тамаш йир тха нанас, цIаккха кхалнахаца цу тайпара гIулакш ший веший нийсденнад аьнна хезадацар цунна.

- Белггала хой хьона са воша варий? - хаьттар нанас. - Цох чIоагIа тара волаш, цхьаькха зIамига саг ва йоах цига балха. Ховргда вайна, хоаттаргда аз, - аьнна, дIаяхийтар цо лоалахо. Юххера дIатехкача, цох тара волча зIамигача сагаца тувлаваь хиннавар Яхас тха

наьна-воша. ТIехьагIа, бехказьювлаш, яр. Вешта аьлча, молла сесага леладаьр хьарама хIама дацар, бусалба дин чухьа базар е мегаргья аьнна хиларах.

Моллаш берашта Iарбий йоазув, КьорIа хьехаш хул. Бакьда Абукар-моллага ха яцар, хIара дийнахьа яхар санна, царца болх бе, кьахьега. Довнашта юкье, саг ехача, пхьенаш дутача, моллат дешача, кхьйолча моттигашка аха везаш хулар из каст-каста. ХIаьта а 70-75 шу даьнна нах-м хулар из волча баькхе, цхьацца хIама хоатташ, довзаш, Iомадеш. Абукар-моллагара Iомалуш хиннаб йоах Мухьмада цхьацца-бола Iалама нах: Оздой Исраил, Чербажанакьан Хьусен, Хученакьан Iалаудин, Газданакьан Хьамид. Уж берригаш моллаш хинна дIабахаб. ХIаьта Йовлой Сулумбик-молла а воагIаш хиннаб из волча, белггалара хIама хаттар духьа. Духхьал бусалба дешар дийшача наха лаьрхIа ца Iеш, гIулакхаш тIарча наха а хьакимаша а сий деш саг хиннав Гелатхой Абукар-молла. Цун сурт шийна бIаргадайча, «Сердало» газета керттера редактор а ГТРК председатель а хиннача БIарахой Салангире Мухьмада аьлар йоах, сурт ше дIахьоргда, районерча музей дIачудалар духьа. Цу хана цо дIадахьар бахьан долаш, хIанз Малсаганакьан Тухана цIерагIча мохк тохкача музей да дувцаш дола сурт.

Абукар-молла зIамагIвола

воI Мухьмад а бусалба дешар дийша ва. Бакьда, цо яхачо, да мукьа хиннавац ший дезалашта хьехархо хинна латта. Из дешаш хиннав вай лакхе хьоахаваьча Оздой Саьлмарзий Махьмадаца. Сона дагавоагIа из воккха саг. Наха юкье цIихеза вовзаш вар из, хьаьнала саг, нийсхо еш вола молла хиларах тарра, цул совгIа бусалба дин лард дика йовзаш, моллагIча сага хьехам бала ховш, хиннав из. Со студент волаш, дар аз дувцаргдола хIама. Цхьа саг кхелхача моттиге, шарIа де деза аьнна, из воалаваьвар. Кьаьстта из харжара бахьан фу дар аьлча, ший гаргара саг вар е вацар аьнна, цхьаннегахьа озабезам бергбоацаш молла ва оалар цох, цул совгIа шарIа мишта ду цул дикагIа ховш а саг вац оалар ерригача районе. Юкьерча дегIара, кIи бос болаш юхь йолаш, беркете воккха саг вар из. Кьаьстта дика яздаьд цох лаьца, дукха ха йоацаш вайцара кьаьстача тележурналиста, йоазанхоцо Тирканаькьан Аьсета, «Сийрда лар» яхача ший йоазон тIа. Цун юкьера цхьа дакьа дешаргда вай: «...Саьлмарзий Махьмад наха чIоагIа лоархIаш саг хиннав. Дов доккха мара цахиларах, Махьмад юкьевахача, цун юхь еш хиннай. Иззал лерхIам беш хиннаб цун наха. Аьнна аьннача долаш, хьавоагIаш хиннав из, зIамига волча хана денз. Дунен духьа харцон тIехьаваьнна, цхьанне оагIув

хьаллоацаргболаш хиннавац из. ЦIаккха шийх тешам бовргболаш, ког Iоловзаш а хиннавац...»

Цунгара Iомалуш, цунца дешаш хиннав Мухьмад. Шоаш верригаш 45 саг вар из волча ухаьш, яхаш, дийцар цо сона. Цунца цхьана цига Iилма Iомадеш хиннав Наьсарерча доккхача маьждига имам ЦIолой Хизар, цIихеза вола Iалама саг Пхьошанаькьан Ахьмад, ЦIолой Сайпуддин, Султиганаькьан Абабукар, кхьбараш. ХIанз могашал дика йоацаш ва Мухьмад, шийна 2-3-за операци яьй, кхь а е езаш я, яхаш, дувц цо. Иштта, могаш йоацаш, метта я йоах Iашат а. Гош лелаш дац цун, Кургане йига еза аьннад. Ценош дIаэцаре, уж дехка а гIо дергдолаш вар из ший йишийна, бакьда хIанзарчоа из аьттув балац цун. Iаьдало из цига дIайига гIо доре, доккха гIулакш цох хетаргдолаш вар. Имам волча ЦIолой Хизара цкьа гIо даьдар шийна дарба де, кхь дIахо тхо дагадохаш саг вац, аьлар цо юххера а. Хьагучох, моллагIча сага а, де низ кхоачачо, гIо де мегаргдолча хьала тIа ба молла дезал.

Абукар-молла эггара хьалха ХьажцIа болхарашца Макка ваха хиннав. Вешта аьлча, молла хинна ца Iеш, хьажо а вар из. Цунца, из никь ийца, бусалба сага пхе паразах цаI кхоачашде бахарех хиннаб Белхарой Кьурейша Султан, Хазбенакьан Iаддал-Хьамид, Батайнаь-

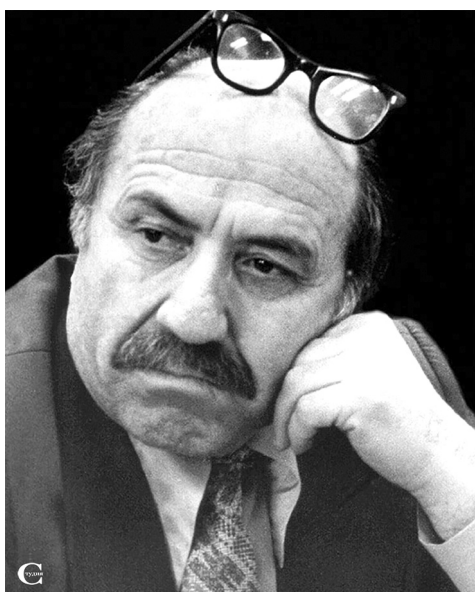
кьан Уматгири, кхьбараш.

Наьсарера доккха маьждиг хьадича, цох кхьа хинна-рех цаI вар молла. Шаьраска дийнахьа юкьерча кьонахашца из рузбане водаш зувра аз каст-каста. Цигара чубоагIаш, дукха хIама хулар цар вIаший дIа-юха кьастталца дувца. Бакьда цIаккха оаз, боарамал тIех аьйаь, хозаргьяцар цо, ше оалар шорта а хьаькьале а оалар, нах дувчачох тешаргболча тайпара. Барзкьан эзел а леладора цо, молла а бусалба ди а безалургболча тайпара. Цхьаболча вай кьамах болча наха оалаш хеза ва со, модж геттара цIеньяь дIаяшар хьарама да, яхаш. Амма, сона дагадоагIаш, мож яшанза волаш, из сайна вайна ала йиш йолаш вац со. Цул совгIа, дегIа тIа дулха совлен маза боацаш, кьонахчун дегI хила ма деззара леладеш, вар из. Цхьан сагаца айхьазваьнна, сага вас яь ди а дагадоац сона. Iалама саг мишта хила веза ховш, дино дIадеххача тайпара хила гIерташ, вар Гелатхой Абукар-молла. Цудухьа везар из наха дукха а. Иштта ший ди а безаболиттар цо, ший оамалашца, гIулакхашца, леладечна кьаьшашца.

Кхелхар Абукар-молла 1996 шера ший 94 шу даьннача хана. Ишттал дукха шераш даха цун вIаштIехьадаьлар, Далла гIулакш дара ший деррига вахар хетадар бахьан долаш. Цул ши шу дукхагIа мара яханзар цун фусам-на-на Бале Яха а.

Наьха дегашка йижа оаз

Балкхарой халкьа поэта 105 шу дизарга

Иарчакхнаькьан Сали

Кулиев Кьайсын ца вовзаш, саг хуле тамаш я лоаман мехка а ерригача Россе а. Ший тайпарча говзалца хестадаьд цо байташка Кавказа лоамаш, лоамарой Iадаташ, Iалам.

Поэт ваь хиннав 1917 шера балкхарой мехка чуйоагIача Чегем яхача моттиге. Паьбартой-Балкхарой халкьа поэт хиннав из. Вай кьамо текхар мо боккха бала текхаб цо, мехках ваьккха лелар бахьан долаш, 1944-1957 шераш-

ка из ваьхав Киргизе. Цу хана цига баьхача гIалгIашца айхха бувзамаш долаш, гIулакш доагIаш хиннав балкхарой поэт. Кьаьстта а цун хьаьша хиннав Яндакьонгий Жамалда. Ала деза, цун хьалхара сесаг Дахкилганаькьан Марем яхаш гIалгIа хиннилга. Цо ваь ши воI хиннав цун.

Сибрера цIадаькхачул тIехьагIа а, гIалгIашца хоза бувзамаш долаш хиннав Кулиев. Цудухьа карарча хана кьаман столице Магасе керттерчарех цхьа урам цун цIи лелаеш ба, из даим вай кьаман дагалоаттаву цо. Цул совгIа из хиннав Кьилбаседа Кавказе дахача кьамех болча поэташга юкье дикагIчарех цаI. Цун цIи латт жIайхой поэта Гамзатов Расула цIера юхе.

Ше дунен чу яьккхача хана, дукха, тайп-тайпара книжкаш яздаьд Кулиевс. Царех да 1964-ча шера арадаьнна «Човнаш яь кхера». Цу книжкаш цунна енаьяр М. Горьке цIерагIа РСФСР Паччахьалкхен преми. Иштта цун арадийннад «Ляьттан книжка», «Сайре», «БIаьстан сердал», «Ляьттан хозал» яха байтий гулламаш. СССР Паччахьалкхен преми а Ленински преми а енна хиннай цунна, тIехьарча шерашка баьча балхах.

Кюарга хьаькьал долаш, дуне ший тайпара гуш, саг хиннав из. ЦIаккха дицлущ сона цо аьнна: «Сомача книжка-ех ма кхера...», - яха дешаш. Царга гIолла вахар дикагIа, дизагIа довзилга хьахай-

тад цо.

Вай кьамах болча йоазанхоша дукха хоза дешаш аьннад цох. Царех цаI ва Чахкинакьан Саид. «Италерча художника Санти Рафаэла XV бIаьшере хьаьхеллад ший «Секстински мадонна» яха сурт. Из, ховш ма хиллара, Дрезденерча суртий галерее да. Дувцаш хезад сона, цхьа «искусства говзанча», цунна хьалхашка саца а сеца, сурта дика а во а оагIонаш ювца эттав, яхаш. Цу хана уллув нийсвеннача сага доагадаьд цун дош: «Из сурт Iа беш бола мах эшаш дац. 500 шу даьннад сурташ дезаш бола миллионаш нах цо цецбоаха». Из моттиг сона дагайохийтай кастта Кулиев Кьайсын Шуваевича 90 шу дузаш хиларо. Цох шийх, цун кхоллама а вахара а наькьах дукха статьяш, рецензеш, монографеш язьяьй, амма боагIача боараме цун поэтически деша мах хIанз а баьбац...»

Кулиевс язьяьча байташа камаьрша, кIаьда, Имерза хила Iомаву. Нахацара, Iаламцара безам кхебу цар. Царех цхьаьяраш гIалгIай меттала яьхай Гаьгенаькьан Гирихана. Ешаргья вай цаI, «Тешама илли» яхаш я из:

«Хей, са доттагIа, шек ма вала,
Кхоачалургба из хьа бала -
Ма кхера!

Хозлургья хьа беша гаьнаш,

ДегIадоагIаргда цар гIаьнаш -
Ма кхера!

Баьцаш хьатIаяргья ара,
Хи чу ловзабаргба чкьаьра -
Ма кхера!

Ша башаргба лоаман тIера,
Седкьа кьагаргба лакхера -
Ма кхера!

Ханнахьа хьувкьаргда кIи канаш,
ЧхьагIаро дузаргда кадаш -
Ма кхера!

Ди а кьувкьаргдац массаза,
Дийнлургда Iосетта зиза -
Ма кхера!

Хьай шеконех хьо дIакьаста:
Хьа тIехье хьалкхувргья кастта -
Ма кхера!

Из маца дIабаргба ала
Магац сона... Бакьда бала
дIа-м баргба... Хьо шек ма вала -
Ма кхера!»

Кулиев Кьайсын кхелхав 1985-ча шера, ший 68 шу даьннача хана, бакьда цун деша говзало йIаьхьяьй цун ха. Цу тайпарча нахацара адамий безам леш бац.

14 ДОКУМЕНТЫ

Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия на основании распоряжения Минимущества Ингушетии № 1651 от 19.07.2022г. объявляет о проведении аукциона на право аренды земельного участка государственная собственность на который не разграничена.

Аукцион состоится в 11 ч. 00 мин. 26.08.2022г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Заявки принимаются с 9 ч 00 мин. 22.07.2022 г. по 11 ч 00 мин. 22.08.2022 г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Дата и время рассмотрения заявок на участие в аукционе: в 12 ч 00 мин. 22.08.2022г.

Лот №1. Предмет аукциона: право аренды в отношении земельного участка государственная собственность на который не разграничена, категория земли - земли населенных пунктов, вид разрешенного использования - для строительства автомобильной газонаполнительной компрессорной станции, кадастровый номер 06:01:0100003:1639, площадь 5000 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, г.Малгобек, ул. Нурадилова, 13 «А».

Ограничения и обременения в отношении земельного участка отсутствуют.

Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия на основании распоряжения Минимущества Ингушетии № 1652 от 19.07.2022г. объявляет о проведении аукциона на право аренды земельного участка государственная собственность на который не разграничена.

Аукцион состоится в 11 ч. 00 мин. 26.08.2022г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Заявки принимаются с 9 ч 00 мин. 22.07.2022 г. по 11 ч 00 мин. 22.08.2022 г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Лот №1. Предмет аукциона: право аренды в отношении земельного участка государственная собственность на который не разграничена, категория земель - земли населенных пунктов, вид разрешенного использования - объекты придорожного сервиса, кадастровый номер 06:01:0000004:1449, площадь 6000 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Малгобекский муниципальный район, с.п. Новый Редант.

Ограничения и обременения в отношении земельного участка отсутствуют.

Максимальные и (или) минимальные допустимые параметры разрешенного строительства для зоны

Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия на основании распоряжения Минимущества Ингушетии № 1650 от 19.07.2022г. объявляет о проведении аукциона на право аренды земельного участка государственная собственность на который не разграничена.

Аукцион состоится в 11 ч. 00 мин. 26.08.2022г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Заявки принимаются с 9 ч 00 мин. 22.07.2022 г. по 11 ч 00 мин. 22.08.2022 г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Дата и время рассмотрения заявок на участие в аукционе: в 12 ч 00 мин. 22.08.2022г.

Лот №1. Предмет аукциона: право аренды в отношении земельного участка государственная собственность на который не разграничена, категория земли - земли населенных пунктов, вид разрешенного использования - предпринимательство, для строительства станции технического обслуживания автомобилей, кадастровый номер 06:04:0000004:3294, площадь 3000 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п. Экажево.

Ограничения и обременения в отношении земельного участка отсутствуют.

Максимальные и (или) минимальные допустимые параметры разрешенного строительства для зоны Ж-1 (зона жилой застройки первого типа) установлены ст. 23 Правил землепользования и застройки муниципального образования МО Городской округ г.Малгобек, утв. Решением Городского Совета МО «Городской округ город Малгобек» от 29 июня 2012 г. №52 (с изм. от 16 декабря 2016 г. №35).

С техническими условиями подключения к сетям инженерно-технического обеспечения можно ознакомиться, обратившись к организатору торгов.

Срок аренды: 5 лет.

Начальный размер годовой арендной платы: 52431,0 руб.

Шаг аукциона (3%): 1572,93 руб.

Размер задатка: 10486,20

Форма заявки на участие в аукционе, порядок ее приема, адрес и место её приема указано в извещении о проведении аукциона размещенном на официальном сайте Российской Федерации в сети «Интернет» для размещения информации о проведении торгов: www.torgi.gov.ru

Задаток вносится на расчетный счет организатора торгов: (Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия, 386101, РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, г НАЗРАНЬ, тер ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, пр-кт И.БАЗОРКИНА, д. 70, ИНН 0602012733, КПП 060601001, корр. счет 40102 810 3 4537 0000027, казначейский счет 0322 2643 2600 0000 1400, БИК 012618001, Отделение НБ Респу-

С4 (зона зелёных насаждений специального назначения) установлены ст. 34 Правил землепользования и застройки муниципального образования с.п. Новый Редант, утвержденное Решением Новоредантского сельского Совета от 02 июля 2012г. № 19/30-2 (в редакции утв. Решением Новоредантского сельского от 05.11.2016г. № 17/28-3)

Технические условия подключения (технологического присоединения) к сетям инженерно-технического обеспечения можете ознакомиться, обратившись к организатору торгов.

Срок аренды: 10 лет 8 мес.

Начальный размер годовой арендной платы: 39748,26 руб.

Шаг аукциона (3%): 1192,45 руб.

Размер задатка: 7949,65

Форма заявки на участие в аукционе, порядок ее приема, адрес и место её приема указано в извещении о проведении аукциона размещенном на официальном сайте Российской Федерации в сети «Интернет» для размещения информации о проведении торгов: www.torgi.gov.ru

Задаток вносится на расчетный счет организатора торгов: (Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия, 386101, РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, г НАЗРАНЬ, тер ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, пр-кт И.БАЗОРКИНА, д. 70, ИНН 0602012733, КПП 060601001, корр. счет 40102 810 3 4537 0000027, казначейский счет 0322 2643 2600

Максимальные и (или) минимальные допустимые параметры разрешенного строительства для зоны ПЗ (производственная зона общего типа) установлены ст. 33 Правил землепользования и застройки муниципального образования МО с.п. Экажево Назрановского муниципального района, Утверждены Решением Совета депутатов МО «Сельское поселение Экажево» от 21 ноября 2012г. № 16/1 (в редакции утвержденной Решением Экажевского сельского Совета от 16.11.2016г. № 45-1).

С техническими условиями подключения к сетям инженерно-технического обеспечения можно ознакомиться, обратившись к организатору торгов.

Срок аренды: 4 года 10 мес.

Начальная цена (ежегодный размер арендной платы) (3%): 53 792, 79 руб.

Шаг аукциона (3%): 1 613,78 руб.

Размер задатка (20%): 10 758,55 руб.

Форма заявки на участие в аукционе, порядок ее приема, адрес и место её приема указано в извещении о проведении аукциона размещенном на официальном сайте Российской Федерации в сети «Интернет» для размещения информации о проведении торгов: www.torgi.gov.ru

Задаток вносится на расчетный счет организатора торгов: (Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия, 386101, РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, г НАЗРАНЬ, тер ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, пр-кт И.БАЗОРКИНА, д. 70, ИНН 0602012733, КПП 060601001, корр. счет 40102 810 3 4537 0000027, казначейский счет 0322

блика Ингушетия /УФК по Республике Ингушетия/г. Магас, лицевой счет 05142144540, КБК 163 111 05012 04 0000 120. В назначении платежа указывается «задаток для участия в аукционе номер извещения _____»)

Задаток должен поступить на счет Организатора не позднее 12 ч 00 мин. 22.08.2022г.. Документом, подтверждающим поступление задатка на счет организатора торгов, является выписка со счета организатора торгов.

Задатки лицам, участвовавшим в аукционе, но не победившим в нем, возвращаются в течение 3 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Внесенный задаток заявителю, не допущенному к участию в аукционе, возвращается в течение трех рабочих дней со дня оформления протокола приема заявок на участие в аукционе.

Аукцион является открытым по составу участников и проводится организатором аукциона в присутствии аукционной комиссии и участников аукциона (их представителей).

Аукцион проводится путем повышения начальной (минимальной) цены договора (цены лота), указанной в Извещении о проведении открытого аукциона, на «шаг аукциона».

Победителем аукциона признается участник аукциона, предложивший наибольший размер ежегодной арендной платы за земельный участок.

0000 1400, БИК 012618001, Отделение НБ Республика Ингушетия /УФК по Республике Ингушетия/г.Магас, лицевой счет 05142144540, КБК 163 111 05013 05 0000 120. В назначении платежа указывается «задаток для участия в аукционе номер извещения _____»)

Задаток должен поступить на счет Организатора не позднее момента рассмотрения заявок. Документом, подтверждающим поступление задатка на счет организатора торгов, является выписка со счета организатора торгов.

Задатки лицам, участвовавшим в аукционе, но не победившим в нем, возвращаются в течение 3 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Внесенный задаток заявителю, не допущенному к участию в аукционе, возвращается в течение трех рабочих дней со дня оформления протокола приема заявок на участие в аукционе.

Аукцион является открытым по составу участников и проводится организатором аукциона в присутствии аукционной комиссии и участников аукциона (их представителей).

Аукцион проводится путем повышения начальной (минимальной) цены договора (цены лота), указанной в Извещении о проведении открытого аукциона, на «шаг аукциона».

Победителем аукциона признается участник аукциона, предложивший наибольший размер ежегодной арендной платы за земельный участок.

2643 2600 0000 1400, БИК 012618001, Отделение НБ Республика Ингушетия /УФК по Республике Ингушетия/г.Магас, лицевой счет 05142144540, КБК 163 111 05013 05 0000 120. В назначении платежа указывается «задаток для участия в аукционе номер извещения _____»)

Задаток должен поступить на счет Организатора не позднее 12 ч 00 мин. 22.08.2022г.. Документом, подтверждающим поступление задатка на счет организатора торгов, является выписка со счета организатора торгов.

Задатки лицам, участвовавшим в аукционе, но не победившим в нем, возвращаются в течение 3 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Внесенный задаток заявителю, не допущенному к участию в аукционе, возвращается в течение трех рабочих дней со дня оформления протокола приема заявок на участие в аукционе.

Аукцион является открытым по составу участников и проводится организатором аукциона в присутствии аукционной комиссии и участников аукциона (их представителей).

Аукцион проводится путем повышения начальной (минимальной) цены договора (цены лота), указанной в Извещении о проведении открытого аукциона, на «шаг аукциона».

Победителем аукциона признается участник аукциона, предложивший наибольший размер ежегодной арендной платы за земельный участок.

Мраморни оалаш дола бежана дулх дохкаш, тикаш хьаелла лерхI республике

Султыгнакьан Йоакъап

«Эко Муслим Продукт» яха кхуврч, мраморни оала бежана дулх дохка тикаш хьаелла лерхIах ба. Генеральни кулгалго волча Орлов Владимира яхачох, дуккха тикаш йоаржарья, шоай кормовой база хьакхелла, кхы а шерагIа болх боаржабе лаьрхIа ба уж.

Экажакъонгий-Юрта боаллача цу кхуврч, тахан, наха лоатадер цена ялат диача доахана дулх да. Республике гIолла до-

аржадарал совгIа, укх мехкара, дулха кхоачам дIакххьа ловраш араха а ба.

Цунга хьежжа, болх дикка дIашербаь, кхыча регионашка вай дулх дIакххьаргдола гIулакх тоаде деза. Боккаш бола буа кхача бовза йиш я, маркетплейса онлайн-витрине гIолла. Тахан цу кхуврчо арахец: цIенача дулхал совгIа, пельменеш, тушенка, марш, сосискаш. Тахан, дикагIдола дулха-даараш доаржадеш бола из кхуврч, кхы а доккхагIдола толамаш даха лаьрхIа ба.

ГЪБЪЯВЛЕНИЯ

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантной должности судьи Карабулакского районного суда Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия принимаются с 21 июля 2022 г. до 18:00 ч. 17 августа 2022 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия – Джаниеву М-Б.О.

Утерянный диплом, выданный Политехническим колледжем г. Назрани в 2012 г. на имя Январанова Сулеймана Абуязитовича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №00624007926802, выданный ГБУ школа №1 г. Карабулак в 2021 г. на имя Дзангиева Усмана Ахметхановича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №06 БВ 0002203, выданный СОШ №5 с.п. Новый Редант в 2012 г. на имя Бекмурзиевой Миланы Руслановны, считать недействительным.

Утерянный аттестат №0062400291884, выданный СОШ №1 с.п. Плиево в 2014 г. на имя Галаева Амира Шерваниевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат А №6055714, выданный СОШ №2 с.п. Троицкое в 1999 г. на имя Муталиевой Аси Даутовны, считать недействительным.

Нувхаш гулью гIулакх, ший кьоастам болаш хургда Назране

БIархой Муслим

Назране кхачай кьоастам беш нувхаш гульеш йола, 195 контейнераш. Царех 100 таханарча дийнахьа, шоай моттигашка йоовтгатай. Из беркате болх дIахьош ба «Экология» яхача

къаман проекте гIолла.

«Назранерча мэро Йовлой Урусхана баьча соцамах, контейнераш йоотая моттигаш тоае еза дукха ца говш. Цул совгIа, керда доазош а кийчде деза цу гIулакха лаьрхIа. Тахан тоае езачарна юкье йолх Ба-

зоркина, Московская оалача урмера нувхаш дIакхувса моттигаш. Канала дехьарча доазон тIа а кьоастае еза, иштта, цхьа моттиг», — дийцар администраце болхлоша.

Администраце болхлоша теркалдаьчох, керда контейнераш йоотаяро дикка тоадаьд нувхаш-

цара гIулакх. Хьалха контейнераш хьалйизий, гонахьа гIолла латташ хинна нувхий тIормеш, тахан гуш дац. Цу гIулакха кьоастая моттигаш хила йоагIа хьале латт, нувхаш дIаяхьа хьабьхкарашта а бехкаш даха, ле ца безаш дуккха аттагIа да.

Доал доацаш лелача хьайбашта, йIовхалах кIалхара довла, гIо де деза хIаране

Султыгнакьан Йоакъап

Бахархошка, ма даггара, кхайкарал деш ба республикера экологаш. Ара дIахийца лелача цискашта, жIалешта, иштта кхьдолча хьайбашта дувцалга а доацаш хала да, 40 градусага кхоачаш йIовхал латтача, укх деношка. Из хIама диццадеш хила веза хIара бусалба саг.

«ДогIаш доацаш йокьал латтача деношка, хала да царна хий доацаш. Из кхетадеш, цIен араха, уж хул аьнна мел хетача

моттигашка хий оттадар, боккха маьл хургболаш гIулакх да. Хьогало кIалдита хьайбаш, делий дIадоал. Из беркате гIулакх деш оаша йоаяьча шин миното, цар вахара гIо дергда. ОрцагIадовла уж кIалхара даха! Кьахетаме хила царца, укх халача деношка!», — йоах экологаша.

Хьалха оаха тхай газете гIолла дийцадар, республика цхьаццайолча моттигашка увт-тадаьча цискашта лаьрхIаца цIенолгех. Ара геттара шелал эттача, цу цIенолгаша кIалхара доахар уж миска хьайбаш.

Бокъо йоацаш хьу тедар, гIод ца тохаш дусаргдац

Султыгнакьан Йоакъап

Тухан МВД, ма даггара, кхайкарал ду нахага, бокъо йоацаш хьу тедаш дола гIулакх дита яхаш. Цу гIулакха гIахьожам чIоагIбаьб вайцига. Iаламах йолча Министерства болхлошца рейдаш дIакхухь, хьунагIа, МВД болхлоша.

Дукха ха йоацаш дIалийцабар, лакхача породах лоархIа гаьнаш тедаш боакка бахархой. Из зулам, иштта, атта дусаргдац наха. ТIахьожам кхы а чIоагIбергба хIун юкье. Тахан из ийрча гIулакх леладераша, доккха во ду республика экологен гIулакха.

Под тега ца йеш, кхьдола таIазар юкье доладергда цу муIарерча наха. Лорая вай хьунаш!

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общественная
газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
20 июля 2022 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Спортивни яхъашка котбаьннарашта цхъацца устагIа белар

Султыгнакъсан Йоакъап

Магасе дIайихъача спортивни яхъашка котбаьннарашта кхъачар, дийна дола совгIаташ. Цхъацца устагIа ийца чувхар, котбаьннарех хIара вар. «Туризмах, спортах, культурах болча кхуврча» дIайихъар пхье спортивни яхъаш — шахматех ловзар, пневмотически оола герз тохар, Iадаца стрелаш деттар. Дакъа лоацаш хинначара гойтар дикка говзал.

ХIаравар цу гIулакхаца чIоагIа чам болаши, коталонга кхача гIерташивар. Турнире котбаьннараш цIенех кхийттар, хьалха цхъацца устагIа болаш. Эксперташа яхачох, тIехъарча хана, вай мехка дукхагIа хулаш латт тайп-тайпара акцеш, яхъаш, къаьнара Iадаташ хьаллоацараш.

Шашкех йола турнир дIайихъар МЧС(е)

Султыгнакъсан Йоакъап

МЧС чубодача культурах, спортах, туризмах болча кхуврче шашкех йола турнир дIайихъар. Из хетаяь яр цIи йоае о а р ц а г I б у л и р и й гIулакха 95 — шу дизара. Тахан из атта йоаца профессу хержача МЧС болхлоь, дерригача хIаман кийчо йолаш къахьегамхой ба.

Тайп-тайпара турнираш дIакхъар, царна беркате хул. Дог ураоттаду, нахачара бувзам чIоагIбу. ХIара денна, нах цхъацца хатарех кIалхара боахаш, кхерам бола моттигаш юстарайоахаш, цу наха дIахьор лакха говзал, кийчо эшаш бехтокхаме болх ба.

Могаш-маьрша болаш шой балха тIехъа къахьегга, дIахо а наха накъаболаш баха, дакъала бийцар МЧС болхлоь вIашагIхетаре. Аьттув хилба цар дикача хIаман тIехъа!

Iадсаькках тIаьскаш детташ турнир дIайихъар республике

Иаьлаханаькъсан Адам

Iадсаькках тIаьскаш детташ йолча яхъашка, дакъа лаца йиш йолаш вар моллагIавар. Цу хIаманца безам болаш гулбелар, ткьо совгIа саг. Турнир дIайихъар Шолжа-пхьерча стадионе. 30-50 йолча метрах, нийсагIа хьан Iадсаькк тох хьожаш хилар бахархой.

Эггара дикагIа из гIулакх довзарех хилар Пхьилеконгий-Юртура Щечой Адам. Iадсаькхацара гIулакх вай

мехка даржаш латт. Дукха ба из спорт хозахетараш. ЦIи яьннача оарцагIауха кхуврч хьакхелла 95 — шу дизара хетаяь яр турнир. Эггара хьалха из гIулакх юкъедаоладе деза аьнна хьоахадаьр а МВД яр.

Таханара дараш санна, Имерца денош латгача хана, дика кхетабу цу наьха белхалерхIам. Укх йIовхало кхерабаьча наха, цIи ялар кхерам бола баьханаш чIоагIа лораду. Хатар ца отгийта гIерташ, дибийса доацаш, къахьег МЧСа болхлоша.

ГIалгIайчера ГIазгиренаькъсан Ислам, Сочи боксах дIайихъача турнира, котвалархо хилар

Иаьлаханаькъсан Адам

Соче, «Лесное» спортивни комплексе дIайихъар, «СССР летчика-космонавта В. И. Севастьянова сийна «А» класса боксах йола Еригроссе

яхъаш». Россе 33 регионера бехкача 100 спортсменашта юкъе бар, вай республика викалаш а.

Традицех дIахьош йолча боксах турнире, яхъашка дакъ-

алоацаш хилар, 17-18 шу даьнна кагий нах, ГIалгIайчен викал вар, тренераша Леймой Мухьмада, Балай Мурада хьехам бенна, спортсмен ГIазгиренаькъсан Ислам.

«Chingiz» спортивни клубо

цу яхъашка дакъалацара викал ваьча ГIазгиренаькъсан Ислама, 92 кг кхаччалца дозал дарашта юкъе дIайихъача яхъашка, дото майдилг яькхар.